

ЎҚУВЧИЛАРНИКАСБГА ЙЎНАЛТИРИШДА ХОРИЖИЙ МАМЛАКАТЛАР ТАЖРИБАСИ ВА УНИНГ ДИФФЕРЕНЦИАЛ ТАҲЛИЛИ

А.Тўйчиев

*Гулистон давлат унверситети технологик ва мактабгача таълим
кафедраси катта ўқитучиси*

Аннотасия: ёшларни касбий йўналганлигини таъминлаш жамиятда ҳамшахсгахосиқтидор ва қобилиятига мувофиқтаълим тизимини ривожланиши жтимоий педагогик янги ичавазамонавий ёндашувларни тақозо этмоқда.

Калит сўзи: ўзини ўзи англаш профессионал таълимни ташкиллаштириш илмий ёндашувларни амалий жиҳатдан таҳлил этиш мақсадга мувофиқ.

Информацион жамиятда ёшларни касбий йўналганлигини таъминлаш ва мувофиқлаштириш бутун дунёда глобал масалалардан бўлгани каби, бизнинг жамиятда ҳамшахсга хосиқтидор ва қобилиятига мувофиқтаълим тизимини ривожланиши жтимоий педагогик, психологик ва социологик фанларнинг илмий тадқиқот объектига айланиб, янги ичавазамонавий ёндашувларни тақозо этмоқда.

Бу эса ўз навбатида, ушбу масалада хориж тажрибаларини ўрганиш уларни илмий, амалий ва назарий жиҳатдан тадқиқ этишни, ёшларни касбий ўзини ўзи англаш, ёш хусусиятларига мувофиқ индивидуал ривожлантириш, жамиятда давлат манфаатларига монанд профессионал таълимни ташкиллаштириш масалаларини ҳар томонлама ўрганиши жтимоий зарурат эканлигини кўрсатмоқда.

Бугунги кунда юртимизда ёшларни касбга йўналтириш билан боғлиқ масалалар эҳтимолий муваффақият билан амалга оширилади жтимоий масала деб эътироф этилишига етарли асослар йўқ. Чунки, мавжуд тизимда мактаблар, касб-хунар таълим муассасалари, таълимни бошқариш органлари, иш берувчилар, меҳнат ва бандлик агентликлари, касбга йўналтириш марказлари ҳамда бошқа масъул ташкилотлар ўртасида конструктивалоқалар занжирининг йўқлиги маъзури илмий мулоҳазамизни асосибўлиб хизмат қилади.

Бугунги кунда, ёшларни касбга йўналтириш ва бандлигини таъминлаш

меҳнатбозориконъюнктураситомонидан белгиланган мақсад ва вазифалар қисман мактаб ва ОТМ битирувчиларимеҳнатбозорига йўналтиришнинг минимал даражадаги қўллаб-қувватлаш уйғун занжири билан нисбатан боғланган ҳолос.

Шу нуқтаи назардан, мамлакатимизда ёшларнинг касбга йўналтиришнинг кўплаб муаммолари мавжуд бўлиб, илмий нуқтаи назардан тадқиқ этиш, касбий йўналтиришнинг замонавий вазимлиги ёндашувларини ишлаб чиқиш озим. Бунда, хорижий мамлакатларнинг илмий ва амалий ёндашувларини ўрганиш, шу асосда мамлакатимизда ижтимоий муаммо бўлиб қолаётган ёшларнинг касбий йўналганлигини, халқарота жрибалар асосида узлуксиз таълим жараёни билан боғлаш ҳамда маълум илмий ёндашувларни амалий жиҳатдан таҳлил этиш мақсадга мувофиқ.

Ёшларнинг касбга йўналтиришнинг ижтимоий-иқтисодий масалаларимустақил концепцияси сифатида биринчи марта АҚШда йигирманчи асрнинг бошларида пайдо бўлган бўлиб, мазкур фаолият Френк Парсонс томонидан илгарисурилган ҳамда 1908 йилда Бостонда "Касб танлаш бюроси"га асос солинган. Унинг, "Касб танлаш" асари 1909 йилдан бошлаб, АҚШда касбга йўналтириш бўйича мутахассисларнинг асосий қўлланмасига айланган бўлиб, унда "талантнинг йўналганлигини мувофиқлаштириш" ёндашуви ёшларнинг барчасоҳава касбга йўналтиришда эътибор бўлиб хизмат қилади.

Канада мамлакатда мактаб ўқувчиларнинг касбга йўналтириш тажрибаси ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан гуманитарлаштирилган бўлиб, ушбу тажрибадан жамиятимиз таълим тизимида фойдаланиши ижтимоий зарур аҳамиятга эга бўлиб, нуқтаи назардан, фойдаланиш мақсадга мувофиқдир. Мактабда ўқувчиларнинг касб танлашда тўлиқ касбий билим ватушунчаларга эга бўлишларини учун мактаб ўқувчиларининг турли касб вакиллари билан учрашувларимунтазамташқил этиб бориш, "Қобилиятга кўра карьерани режалаштириш" деб номланган махсус дарсликнинг мактабга таълим тизимга олиб кириш ҳамда мазкур дарсликнинг маъмуни жамиятда мавжуд бўлган барча касблар, уларнинг хусусиятларини ва шахсга кўядиган талабларидан шакллантирилган замонавий педагогик технологиялар асосида ишлаб чиқилганлиги билан таълимни шилозим. Шунингдек, Канада мамлақатида бўлган каби, мактаб ёшларнинг касбий иқтидор ва қобилиятини рағбатлантириш ҳамда эрта касбий малакаларни шакл

лантиришюзасидандавлатванодавлатташкилотларитомонидангрантвабошқ
аижтимоий-иқтисодийреалтизимгаасосланган, дискриминация ва
буйракратик тўсиқлардаҳолибўлган,
шаффофмолиялаштиришфондлариорқали“Стартап”лойиҳаларниамалгаош
иришиниғижтимоийпедагогикомилларинишлабчиқишважамиятҳаётигаре
ализацияэтиш, бугунгикунда“ёшларвакасб”тушунчасибилан
боғлиқижтимоиймуаммоларниминималлаштиришимкониятиниюзагачиқар
ади.

Франция мамлакат мактаб
ўқувчилариникасбиййўналганлигинитаъминлашбўйича,
Европанингилғормамлакатлариданбўлиб,
ёшларникасбиййўналганлигинисиёсий,
иқтисодийваижтимоиймувофиқлашувтриадасинегизидаташкиллаштирганб
ўлиб, мукаммалвабарқарортимнишакллантирган.
Мазкурмамлакатдаёшларнингкасбиййўналганлигинитаъминлашвакасбий
ўзиниўзианглашгаамалийёдамбериштизимидавлатдаражасидагисиёсиймас
аласифатидақўрилиб, амалий жиҳатдантаълим,
меҳнатвасоғлиқнисақлашвазирликларитомониданназоратқилинадиваамал
гаоширилади.

Буюк Британияда ёшларни касбга йўналтириш масаласи 1973 йилдаги
махсус қонунбилантартибгасолинганбўлиб,
мазкурмасалатаълимважамиятдаги барча
соҳалармувофиқлашувидаамалгаоширилишибелгилабқўйилган.
Ёшларникасбгайўналтиришфаолиятисертификатланганпрофессионалмута
хассис-маслаҳатчилартомониданамалгаоширилиб,
касбиййўналтиришагентликларитомониданмеҳнатбозориталабватаклифид
ан келиб чиққанҳолдатартибгасолинишититизимлаштирилган.
Мактабўқувчиларинингкасбиййўналганлиги,
касбтанлашжараёнидаўзиқтидорвақобилиятининамоёнэтишиюзасиданмакт
абдадоимийтушунтиришишлариолибборилиб,
амалиймаслаҳатларберибборилади. Шунингдек, мактаб таълимида касб
танлаш бўйича мажбурий махсус дарслар ташкил этилган бўлиб, мактаб
дастурларида киритилган
ҳамдаюқоридаражадавасавиядаўтилишибелгиланган.

Франция ва Буюк Британия мамлакатларининг ёшларни касбга
йўналтириш тажрибасини
чуқурўрганганҳолдажамиятимизда“Бандликвамеҳнатмуносабатларивазирл
иги, Олийтаълим, фанваинновацияларвазирлиги,

Мақтабгачавамақтабтаълимивазирилиги,
Иқтисодий ва молия вазирилик ҳамда Давлат статистика қўмитаси” ва қолтава
фаолиятлар
мувофиқлигида Педагогика ОТМларда ёшларни касбга йўналтирадиган
(Амалий психология йўналиш таркибида “Касб психологи”)
мутахассисларни тайёрлаш ва жамият ҳаётига йўналтириш мақсадга мувофиқд
ир. Мазкур жараён юқоридатаъкидлаб ўтган Канадата жрибасини амалда
қўллаш ва мувофиқлаштиришнинг амалий натижаси бўлиб,
"Қобилиятга кўра карьерани режалаштириш"
деб номланган махсус фанни мақтабтаълим тизимида ўқитиш ва ёшларга жамият
дамавжуд бўлган барча касблар ҳақида маълумот бериш ҳамда истиқболда Фран
цията жрибасида
юқоринатижа бериб келаётган ёшларни касбга йўналтириш ва жалб этиш марказ
ларни,
жамият имиз ҳаётида пайдо бўлиши негизида фаолият олиб бориб жамият имизд
аги ёшлар бандлиги,
ўткири жтимоий муаммо бўлган кадрлар қўнимсизлиги билан боғлиқ масалалар
ни амалий ечими бўлиб хизмат қилади.

Германия федерациясида
ўқувчиларни касбий йўналтириш махсуси шлабчи қилган сўров, тест,
суҳбат жараёнлари гаасосланган комплексли жараён дата шкил этилиб,
махсус мутахассислар қонсилиуми маслаҳатлашуви асосида амалга оширилиб,
масъул ташкилотлар билан қўшма тадбирлар орқали амалга оширилади.
Мазкур жараёнда,
ҳар бир ўқувчининг индивидуал касбий йўналганлик дафтари нитўлдирилиб,
оилавий шароити, шахсий манфаати, қизиқиш ва қобилияти,
мойиллик даражаси ҳамда дастлабки касбий йўналганлиги ва кейинги касбий д
еформация ҳақида умумий маълумотлар акс этади. Шунингдек,
ўқувчининг индивидуал касбий йўналганлик дафтари даўзлаштириш билан бо
ғлиқ академик кўрсаткичлар, имтиҳонлар натижалари.
Касбий йўналганлик қаоидтест натижалари тўғрисида гиқўшимча маълумотла
р қайд этилиб, махсус мутахассислар қонсилиум
маслаҳатлашуви қарорини асоси бўлиб хизмат қилади. Агар жоиз бўлса,
махсус мутахассислар қонсилиуми маслаҳатлашуви газарурийлик нуқтаи назар
ида бошқа соҳа мутахассислари ҳам жалб этилади .

Швеция таълим тизимида ёшларни касбга йўналтириш, давлат
томонидан тартибга солинган юқоридаражадаги сиёсий, ижтимоий-
иқтисодий масала бўлиб,

касбга йўналтириш фаолияти ва меҳнат бозори эҳтиёжларини уқта иназардан келтириб чиққан ҳолда амалга оширилади. Бунда асосий эътибор, меҳнат бозори талаб ва таклифидан келиб чиққан ҳолда жамият соҳалари билан таълим тизими ўртасидаги мувозанат уйғунлиги таъминланган.

Мазкур мамлакатда ёшларни касбий йўналганлигини муваффақиятли амалга ошириш учун давлат даражасидаги "Ҳаёт зина поясида қайерга қадам қўйиш керак" махсус дастури жорий этилган бўлиб,

таълим тизими касбий йўналганлик диагностика қилиниб, касб танлаш билан боғлиқ бўлган барча жараёнлар комплекс ўрганилган ҳолда, касбга йўналтиришнинг барча жиҳатлари ҳар томонлама қамраб олинган ҳамда ижтимоий касбий фаолият кафолатланган. Мазкур жараён, ёшларни касбга йўналтиришнинг "Швед модели" деб номланган бўлиб, мактабларида

ўқувчиларни касбий йўналтиришга мувофиқлаштирилган мутахассислар фаолияти олиб бормади. Бу вазифани фан ўқитувчилари амалга оширади. Шунинг учун ҳам швед мактабларида фаолияти олиб борадиган барча ўқитувчилардан юқори касбий профессионалик малакалари га эга бўлиш ҳамда педагогик компетенцияни юқори даражада эгаллашини талаб этади.

Дания таълим тизимида ёшларни касбга йўналтириш махсус концепциясига асосланган бўлиб, миллий ижтимоий қадрият сифатида эътироф этилган ҳолда, кўп йиллар давомида мавжуд бўлган норасмий "Ёшлар учун оқил таълим" дастури анъаналарига мувофиқ ташкил этиб келинмоқда.

Мактаб ўқувчиларининг қизиқиши, иқтидор ва қобилиятидан келиб чиқиб амалий фаолиятига жалб этиш кенг йўлга қўйилган. Ўқувчилар катталарсингари турли ойлари га кўнгили бўлиб иштирок этиш таъминланган ҳамда ижтимоий фаолиятдаги фаоллиги рағбатлантирилиб, давлат ва жамият томонидан ҳар бир муваффақиятчилик ва шаффоқликга мойили асоси дарағбатлантирилиб бор ади.

Мазкур "Ёшлар учун оқил таълим" дастури аниқ белгиланган муддат билан чегра ланмаган ҳолда, дарслар гуруҳлари ташкил этилган кейин бошланадиган таълим вазирлигини нгтегишли аккредитациясини олган 460 та таълим муассасаларидан бир да амалга оширилади. Ўқувчи лика мида 40 ҳафта давом этиб, ўқув ҳафтаси 35 соатни ташкил этади ҳамда ўқувчилар ўзини ўзикасбий амалий фаолиятга тайёр

лашлари учун мазкур вақт ҳисобга олинган. Ўқувчининг қизиқиш ва эҳтиёжлар, ҳамда қобилият ва иқтидорига мувофиқ, профессионал маслаҳатчи (ўқитувчи)

бириктирилиб индивидуал таълим траекторияси ишлаб чиқилади.

“Ёшлар учун очик таълим” Қўшма Кенгашитомонидан тасдиқланади ҳамда мазкур лойиҳани амалга ошириш учун вазирлик томонидан бириктирилган ОТМ, аккредитациядан ўтган таълим муассаса ва жамоатчилик ахборот марказлари билан функционал фаолият мувофиқлигига таъминланган ҳолда ва зифа ва мажбуриятлар белгила болинади. Ушбу лойиҳада иштирок этиб назарий ва амалий билимларни ўзлаштирган ўқувчи

(битирувчи) ларга таълим ва академик кўрсаткичлар тўғрисида гимназия мўлмотгақ дим этилади ҳамданати жасига кўра ўқишни давом эттириш ёки касбий фаолият даиш бошлаши учун тавсиянома ҳамда мутахассислик дипломлар берилади .

Бизнингча, Дания таълим тизимидаги “Ёшлар учун очик таълим” дастури иқтидорли ва қобилиятли ёшларни қўллаб қувватлашни ибералшакли бўлиб,

бугунгикунда ОТМ ва мактаб ўртасида ташкил этилаётган педагогика таълимин новацион кластерининг “Академик мобиллиги”

лоиҳасини ишлаб чиқишга асос бўлиши мумкин. Мазкур ёндашувилмий, назарий ва амалий жиҳатдан чуқур ўрганилиши ва маълумни зомасида шаклл антирилиб жамият ҳаётига реализация этиши,

жамияти мизга таълим тизимдари реформатик қадам бўлиб,

ёшиқтидор ва қобилиятларни эрта англаш ва касбий фаолият билан шуғулланган ҳолда давлат ва жамият,

қолаверса инсоният учун аҳамиятли бўлган инновацион лойиҳа ва ғояларни туғ илишига хизмат қилади. Шунингдек, мактаб,

профессионал таълим ва ОТМ да иқтидорли ва қобилиятли таълим олувчилар

билан индивидуал ишлаш траекториясини замонавий моделини ишлаб чиқиш билан боғлиқ бўлган ижтимоий педагогика ва психологика муаммоларни,

катта эҳтимоллик билан ечим бўлиши ҳам мумкин деганилмий фаразни илгар исуриши мизга асос бўлади.

Японияда ўқувчиларни касбга йўналтириш тизими мактаб таълими жараёнига қатъий интеграциялашган бўлиб,

кичик мактаб ёшидан касбий йўналганликни таъминлаш таълим тизининг гуш ворва зифаси этиб белгиланган. Шунуқта иназардан,

ўқувчиларни касб танлаш фаолияти таълим олувчининг

чуқуринтроспекцияси ва бутун ҳаёт йўлини аниқлаш омилидир.

Японияда,
ўқувчиларни касбга йўналтириш мақдураси С.Фукуяма назариясига асосланган бўлиб,
XX асрнинг кинчи ярмида мактаб таълимининг тубдан ислох этиш билан боғлиқ бўлгани жимой-сий ёндашувга мувофиқлаб чиқилган "одам - касб" диагностика таълимига асосланади.

Япония мактабларида ўқувчиларни пулли касбга тарбия қилиш билан боғлиқ «Дзюку», тайёргарлик курсларида мактабдан ташқаривақтда ҳафта сизга 2-3 марта кечқурун гидарслар таълим берилади. «Дзюку» яъни "Маҳорат мактаби" репетиторлик тузилмага асосланган бўлиб, ўқувчилар мактабда ўтган назарий билимларни амалий жиҳатдан мустаҳкамлашдиҳамдатанланган фанлар бўйича қўшимча билимларга эга бўлади.

Япония мактабларида жорий этилган «Дзюку» яъни "Маҳорат мактаби" таълим тартиби жамиятнинг мактабларида ўқитиладиган аниқ ватабиий фанларни лабораторияларида дарсдан ташқари таълим жиҳатларини ўрганиб чиқиб, ота-оналар (бошқа ҳомиюрлар: чуқур ўқитишга йўналтирилган лицей, касб-хунар берадиган профессионал таълим, табиий ва аниқ фанлар чуқур ўқитиши асосида мутахассислик берадиган ОТМлар) репетиторлик асосида мазкур соҳага қизиқиб олиштибор болаларни педагогик, психологик ва моддий жиҳатдан қўллаб-қувватлар касбий йўналганлик траекториясини бошланғич мактабдан йўналтириш мақсадга мувофиқ бўларди.

Сингапурда таълим ва касбга йўналтириш тизими ўзига хос хусусиятларга эга бўлиб, ёшларни касб-хунар таълими соҳасида жиддий ўзгаришлар амалга оширилган ҳолда ишлаб чиқариш саноатига йўналтирилган техник касбий таълимни ташкил этишда иқтидор вақобилият томилини биринчи ўринга қўйган ва унда давлат даражасида қўллаб-қувватлаган. Мазкур масалада, таълим ва зирлиги касб-хунар таълимининг фузунини ошириш бўйича 1992 йилдан тўлиқ техник соҳага йўналтирилган таълим муассасаларини ташкил этиш, мазкур соҳа вакилларини узлуксиз таълим негизидан ташкил этиш ва касб-хунар таълими соҳасида профессионал техник мутахассисликларни оммалаштириш, бунинг учун жамиятда таълим тизимининг технологияларини жорий этиш, ундан мақсадли фойдаланишнинг педагогик-психологик омилларини ишлаб

чиқиш ҳамда оммавий ахборот воситалари фаолиятини таълим мазмунини, унинг истиқболини кенг ёритиш масалалари билан боғлиқ бўлган миллий ва маҳаллий менталитет нуқтаи назарида амалга оширган.

Жамият ёшларига мотивация бериш ҳамда ўзи иқтидор ва қобилиятига ишониш ва намойиш этиш, ҳамда ҳар бир истеъдод давлат ва жамият томонидан қўллаб-қувватланиши шахсий, касбий ва ҳаётий натижаларга эришганлигини намойиш этиш диган "Муваффақият ҳикоялари" номли дастурини жорий этиб, кенг оммавий ахборот воситалари орқали ёшларнинг касбий фаолият ва ижоди ёритиб борилган.

Шунингдек, "Мақтаб – университет (коллеж) – иш жойи" кетма - кет занжирини ташкил этилган бўлиб, юқори, ўрта ва маҳсул ўналган касбий қобилиятлар ўналганлиги таъминланган ҳамда Сингапур давлат сиёсати таълим ғоясининг асоси бўлган "Фикрлаш мактаби, миллатни ўрганиш" шiori истида касбий ўналганлик миллий кадрият даража да амалга оширилган. Бундан қўзланган мақсад, ҳар бир фуқаро қобилият ва иқтидорига мувофиқ универсал ва узлуксиз таълимни ҳар томонлама чуқур эгаллаган ҳолда, маҳаллий ва дунё бозорининг ҳозирги талабларига жавоб берадиган ҳамда доимий равишда янги ланиб борадиган касбий билим, кўникма ва маалакаларни эгаллаш мотивацияси билан "қуроллантириш" бўлган. Мазкур ёндашув бугунги кунда ўз самарасини бериб, Сингапур электроника ва нанотехнология бўйича дунёнинг етакчи мамлакатларидан бирига айланган

Сингапур мактабларида келажак касблари учун касбий танловга қаратилган тажрибани артомонлама илмий-амалий жиҳатдан ўрганиб, жамиятимиз таълим тизими га жорий лантириш самарали натижа беради.

Шунуқтаи назардан, иқтидорли ёшларни қизиқиш ва қобилиятидан келиб чиққан ҳолда юқори, ўрта ва маҳсул ўналган касбий қобилиятлар классификациясини ишлаб чиқиш ибчиқишни педагогик-психологик диагностик дастурларини замонавий авлодини яратишимиз лозим. Бунинг натижасида ҳар бир тоифани ўқитишда индивидуал ва гуруҳий таълим траекториясини ишлаб чиқиш, ўқитиш ва таълим беришда интенсивлик ва давомийлик ка мувофиқлашган касбий истиқболли таълим дастурларини янги авлодини юзага келди.

Хулоса қилибшунитаъкидлашкеракки, бизтомонимизданўрганилганмамлакатлардаёшларникасбийўналтиришта жрибасиўзигахослигиҳамдаюқоридаражадаривожланишигақарамай, бирқатормуаммовақарама-қаршилиқлармавжуд. Шунуқтаиназардан, ҳарқандайкасбгайўналтириштитизиминингасосиймақсади, жамиятнингкадрларгабўлганэҳтиёжлариниқондиришҳамдамувозанатлиме ҳнатбозоринибошқарганҳолдарақобатбардошмутахассисларнитайёрлашдир. Шунингдек, узлуксиз таълим тизимини ислоҳқилишорқали, жамиятёшлариникасбийқизиқиш, қобилиятваиктидориниэртааниқлаб, давлатважамиятгакераклимутахассисэтибтайёрлашасосида, ижтимоий-иқтисодийвамаънавиймаърифийсоҳаларниянадаюксалтиришгақаратилган ислоҳотларгазамонавийинновационпедагогиктаълимтехнологиялариютуқларининамоёнэтиш, таълимсифативасамаарадорлигигаэришишҳамдамиллийменталитетнуқтаин азириданкелибчиққанҳолда, ёшларникасбгайўналтиришнингоптималлойихасиниилмийасосинишлаб чиқиш, ижтимоийпедагогик-психологикмасалаларданбириэканлигидир.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

1. Шамсутдинова И. Г., Павлова О. И. Профессиональная ориентация учащихся во Франции // Педагогика. 2007. № 4. С. 101–111.
2. Профессиональная ориентация школьников. Аналитическая записка / под ред. Н. М. Клыгина, Н. А. Лифантьевой. Вологда, 2010. 81 с.
3. Гриншпун С. С. Подготовка учащихся к жизни и труду в школах Швеции // Педагогика. 2007. № 3. С. 71–78.
4. Алишев Т. Б., Гильмутдинов А. Х. Опыт Сингапура: создание образовательной системы мирового уровня // Вопросы образования. 2010. № 4. С. 227–246.
5. Гуткин М. С. Использование Фтеста для диагностики развития профессионального самосознания школьников // Психология. 1999. № 3. С. 114–121.
9. Abdusamatov, H., & QURBANOVA, M. (2022). Some social and psychological advice for families who have been destroyed. In Conference Zone (pp. 22-24).
10. Mamurjonovna, N. D. (2020, June). The concept of psychological service and its controversial issues in family. In Archive of Conferences (Vol. 2, No. 2, pp. 34-36).

11. Nuraliyeva, D. M. (2020). Examining the orientation of women in the field of psychosocial service for the family and the empirical analysis of psychological qualities. In International scientific and practical conference Cutting Edge-science Primedia E-launch page115-116. USA Conference Proceedings (Vol. 6).

12. Nuraliyeva, D. M. (2020). THE PROBLEMS OF DEVELOPING SOCIAL PSYCHOLOGICAL MECHANISMS IN THE FAMILY. Theoretical & Applied Science, (1), 711-713.

13. Nuralieva, D. M. (2020). THE CONCEPT OF PSYCHOLOGICAL ASSISTANCE TO THE FAMILY. In Психологическое здоровье населения как важный фактор обеспечения процветания общества (pp. 405-410).

14. Mamurjonovna, N. D., & Nurislom Ulug'bek o'gli, K. (2022). A STUDY OF THE SOCIAL PERCEPTIONS OF CHILDREN OF HAPPY AND CONFLICTED FAMILIES ABOUT THE FUTURE. In Conference Zone (pp. 9-11).

15. Нуралиева, Д. М. (2022). ОСОБЕННОСТИ ОБЩЕНИЯ ДЕТЕЙ И РОДИТЕЛЕЙ В СЕМЕЙНЫХ ОТНОШЕНИЯХ. Uzbek Scholar Journal, 6, 39-43.

16. Нуралиева, Д., & Абдусаматов, Х. (2021). Ajralish arafasidagi oilalarga psixologik xizmat ko'rsatishning ijtimoiy psixologik xususiyatlari. Общество и инновации, 2(10/S), 493-498

17. Mamurjonovna, N. D., & Abdugarimova, M. R. (2021, July). ON THE PSYCHOLOGICAL CRITERIA AND ORIGINAL FACTORS OF DISPUTES BETWEEN YOUNG PEOPLE. In Archive of Conferences (pp. 50-55).

Nuraliyeva, D. M. (2021). PSYCHOLOGICAL ASSISTANCE TO FAMILIES ON THE VERGE OF DIVORCE. Экономика и социум, (10 (89)), 186-189.

18. Mamurjonovna, N. D. (2022). NIKOH OLDI OMILLARI VA OILA QURISH MOTIVLARINING IJTIMOY PSIXOLOGIK XUSUSIYALARI: Nuralieva Dildora Mamurjonovna Farg'ona davlat universiteti psixologiya kafedrasida psixologiya fanlari bo'yicha falsafa dokori (PhD). Asqarova Odinaxon Mamatxonovna Psixologiya magistratura yo'nalishi 2-kurs talabasi. Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал, (12), 312-316.

19. Нуралиева, Д. М. (2022). OILALARGA PSIXOLOGIK XIZMAT KO'RSATISHNING IJTIMOY PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI: Нуралиева Дилдора Мамуржонова ФарДУ психология фанлари бўйича фалсафа

доктори,(PhD). Образование и инновационные исследования
международный научно-методический журнал, (11), 370-377.

20. Mamurjonovna, N. D. (2022). O'SPIRINLARDA MA'NAVIY
QADRIYATLARNI SHAKLLANISHIDA OILA MUXITINI TUTGAN O'RNI:
Nuraliyeva Dildora Mamurjonovna FarDU psixologiya fanlari bo'yicha falsafa
doktori,(PhD) Kenjayeva Dilnozaxon Sadirdinovna Psixologiya (faoliyat turlari
bo'yicha) 2-kurs magistranti. Образование и инновационные исследования
международный научно-методический журнал, (12), 293-298.

6. Axrorov, P. Q., & Nuraliyeva, D. M. (2022). AMERIKA PSIXOLOGIYA
MAKTABI NAMOYONDALARINING ZAMONAVIY TADQIQOTLARINING
OZIGA XOS JIHATLARI. Педагогика и психология в современном мире:
теоретические и практические исследования, 1(10), 59-61.

